

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Revolucionarji zelo pogosto nimajo odgovora na probleme, ki jih ustvarjajo s svojo revolucijo. - Kardinal Ratziger.

LETNIK XXXIX - VOLUME XXXIX

JANUAR 1988

ST. 1 - NO. 1

Želje zavednega Slovenca ob Novem letu 1988

Letošnje novo leto 1988 bo za slovenski narod zopet eno več med onimi, zdaj že večimi, ko se bo znova moral odločati, kakšno in katero pot si bo izbral v bodočnost. Nikomur, ki se svojega slovenstva zaveda, ne more biti vseeno, kakšno bodočnost bodo za Slovence izbrali oni, ki sicer niso bili svobodno izbrani za predstavnike naroda v skupščini jugoslovanskih narodov, saj že od konca zadnje svetovne vojne pa vse do zdaj še niso imeli enih samih svobodnih volitev v nobeno, še tako brezpomembno predstavništvo od zastopnikov najbolj zakotne slovenske vasi preko narodnih poslancev v slovenskem do državnih v zveznem parlamentu.

V bližnji bodočnosti bodo jugoslovanski državljani preko svojih od partije postavljenih ne "narodnih" ampak partijskih predstavnikov z glasovanjem odločali o spremembi zvezne in republiških ustav iz leta 1974. Sicer tudi ta za harmoničen in organski razvoj slovenskega naroda ni bila zadostna, pa je slovenski republiški vladi vendarle puščala vsaj omejeno področje samostojnega odločanja, osnutek nove spremenjene ustave pa že do sedaj papirnato slovensko suverenost nadomešča z najbolj grobo obliko vsedržavnega centralizma, ki ni v ničemer različen od Aleksandrovega integralnega jugoslovanstva. Takrat je slovenskemu narodu bilo vsiljeno načelo: ena država, en kralj, en narod, zdaj pa se mu vsiljuje druga, po namenu in končnem rezultatu enaka usoda, le drugače izražena: ena država, ena partija, en narod - jugoslovanski.

Z glasovanjem za take spremembe ustave bi si slovenski narod takorekoč sam izkopal grob.

Kje so vzroki za dejstvo, da se morajo Slovenci še na prehodu v tretje tisočletje trdo boriti za svoj obstoj kot avtohtona narodna skupnost? Kot je bilo že tolikokrat povedano, zgodovina sama nas o tem prepričuje, smo Slovenci na svojem prostoru obstali le kot posebna kulturna skupnost. Zgodovinski spomin na naši dve samostojni državi v zgodnjem srednjem veku, na Karantansko in Panonsko Slovenijo, se ni ohranil. To pa iz enostavnega razloga, ker smo v bojih med krščanstvom in poganstvom izgubili večji del svoje vodilne plasti, slovenskega plemstva, ki bi mogel najlažje ohranjati našo politično - državno tradicijo. Preostanek slovenskega plemstva pa je bil iztrebljen pozneje še v bojih z Bavarci, ki so se jim Slovenci uprli kot zavezniki Ljudevita Posavskega. Zemljiško posest in iz te izvirajoče politične pristojnosti so prevzeli nemški-bavarski plemiči. V sklopu svetega rimskega cesarstva nemškega na-

roda od Otona I. dalje so slovenske dežele bile vključene v t. i. mejne marke in je v senci teh iz važnejših obrambnih razlogov ime prvotne slovenske kneževine pričelo padati v pozabo in s tem tudi njen nekdanji politični pomen.

Z vključitvijo v tedanjo evropsko konfederacijo svetega rimskega cesarstva nemškega naroda je Karantanija, t. j. slovenski narod bil avtomatično vključen v proces evropeizacije in je vkljub svoji majhni, politično malo pomembni etnični skupnosti mogel ohraniti svoj jezik in z njim svojo zapadno-evropsko kulturo. S to pa tudi slovensko narodno identiteto.

Slovenski narod je torej znan v evropski zgodovini kot kulturni, ne pa politični subjekt, tudi ni produkt neke zgodovinske epohe kapitalizma, kot to trdi Edvard Kardelj, ampak je v prvi vrsti produkt naravnega in kulturnega procesa evropeizacije. Zato ga ni mogoče enostavno "prepovedati", t. j. izbrisati iz obličja zemlje - "Slovenec je treba ukiniti", je pri neki anketi v eni izmed belgrajskih srednjih šol izjavil nek učenec. To pomeni, da je ta rastel oz. se vzgaja v Slovenem sovražnem okolju.

"Ukiniti" pomeni v slovenskem jeziku zatreti, odpraviti, s silo ali s počasnim, dobro preračunanim postopkom, je končno brezpomembno. Končni rezultat je isti: slovenski narod bi moral izginiti in se spremeniti v nekaj drugega, neslovenskega.

Po do sedaj znanih predlogih o spremembi jugoslovanske zvezne ustave, - in z njo tudi poedinih republiških ustav - naj bi slovenski predstavniki v zvezni skupščini glasovali za ojačenje centralističnih tendenc najmočnejše narodne skupnosti v Jugoslaviji, t. j. srbske. S prenosom pristojnosti v šolstvu, kulturi, gospodarstvu itd. na osrednjo vladno v Beogradu, bi si Slovenci izpodkopali temelje za svoj narodnostni obstoj.

Že do zdaj je slovenska komunistična partija šla v svojem popuščanju srbskemu centralizmu daleč preko logičnih mej. In se ima za "avantgardo slovenskega delavskega razreda", slovenskega naroda nasploh. Toda ta slovenski narod s svojim "delavskim razredom" vred hoče ostati slovenski. To je v zadnjih letih, zlasti pa v debatah o spremembi ustave v zadnjih mescih dovolj jasno in odločno pokazal. Dolžnost slovenske komunistične partije je torej jasna: ohraniti in - če je to mogoče - razširiti pristojnosti tako ošabno poudarjane, dejansko pa zvodele in razredčene slovenske suverenosti v taki meri, da bodo slovenski predstavniki v ljubljanskem parlamentu zares svobodno in brez omejitev odločali o potre-

bah slovenske republike in s tem o obstoju slovenskega naroda, da bo Ljubljana v bodoče zares suvereno slovensko oblastveno središče.

Slovenski zdomci smo po svoji pripadnosti in ljubezni do slovenskega naroda dolžni po svojih možnostih vplivati na slovensko partijsko vodstvo, čeprav smo in bomo tudi v bodoče njihovi nepopustljivi in dosledni ideološki nasprotniki - ne sovražniki -, da v odločilnih trenutkih svojo slovensko narodnost postavi pred svojo disciplinsko ideološko monolitnost.

Za novo leto 1988 jim želimo, da bi vsaj enkrat postali zares "avantgarda" slovenskega delavnega ljudstva, slovenskega naroda!

Kakšne ustavne spremembe hočejo Slovenci?

Pobudniki poziva "Za drugačne ustavne spremembe" pozivajo državljane, naj namesto namerjanih sprememb, ki ustvarjajo republiške in zvezne partijske in državne birokracije, zahtevajo, naj se v načrtu ustavnih sprememb zagotovi:

- ideja o neposrednih tajnih volitvah (omejene neposredne volitve "ne le bistveno omejujejo svobodo ampak tudi povečujejo možnost manipuliranja z dejansko voljo volivcev";

- ukinjenje (odpravo) partijskega monopola, oz. takega položaja Zveze komunistov v političnem sistemu, ki ni v skladu z načelom o delitvi (razlikovanjem) med Partijo in Državo;

- uvedba političnega referendum (na zahtevo državljanov in ne samo po odločitvi odgovornih skupščin),

- močnejše jamstvo neodvisnosti sodišč (odprava oz. ukinjenje ponovne izvolitve sodnikov in "zahteva o moralno-politični neoporečnosti" sodnikov)

ter uvedba načela popolne pravne države;

- priznanje pravice do stavke (štrajka) in širjenje drugih demokratskih pravic in svoboščin državljanov.

V podporo skupnemu pozivu iz Slovenije, Hrvaške, Srbije in Makedonije, eden izmed slovenskih pobudnikov poziva opozarja svoje slovenske sodržavljane: "Če ne bomo soglasni z odločitvami političnega vrha o tako bistvenih stvareh mimo dejanske narodne volje, bomo po vsej verjetnosti dobili ustavo, ki si je ne želimo in ki bo krizo še poglobila namesto da bi nam omogočila izviti se iz nje, ali, če bomo molčali, bomo za tako ustavo vsi odgovorni. Zato podpisujemo ta poziv!"

Jasna beseda in dejanja namesto brezplodnega govoričenja!

Pismo v objavo tedniku "Teleks", Ljubljana.

Povod: Številka 53/87, "Čakanje na 'polčas' lahko privede do katastrofe", besede Dušana Šiligoja, predsednika republiškega izvršnega sveta.

Janko Lorenci: Kam greš Jugoslavija?

Oba prispevka v gori omenjeni številki "Teleksa" me silita k reakciji, čeprav na podlagi izkušenj vem, da Teleks ne bo objavil tega besedila, verjetno iz strahu pred cenzuro in partijo. Pišem iz čuta moralne odgovornosti do resnice in iz potrebe služiti svojemu narodu in demokraciji. Nočem molčati in tako postati sokriv za pot v katastrofo, kot jo pričakuje tov. Dušan Šiligoj. Stvar uredništva je, hoče ali more voditi odprto in svobodno razpravo o stanju v deželi kranjski in o poteh iz poloma in teme kriz v človeka vredno bodočnost.

Če ta tekst ne bo dan v javnost k diskuziji, ga bo tkzv. izvenslovenski tisk v Trstu, Celovcu, Torontu, Londonu ali Buenos Airesu takoj objavil, krivda za objavo izven meja Slovenije pa nosi Zveza komunistov Slovenije in vse njene institucije. Spomin na "Zaliv" in usodo Miklavčiča z Blažičem naj bo svarilo.

DOVOLJ UVODA, K STVARI Z JASNO DIREKTNOSTJO POŠTENOSTI BESEDO!

Odgovori predsednika izvršnega sveta Slovenije Dušana Šiligoja so šolski primer totalnega kaosa. Tovariš uporablja vrtoglave besedne konstrukcije, ki čitatelju nič ne povedo, ga celo zmedejo, vznemoljijo, in spravijo v obup. Izvajanja predsednika ne pomagajo naprej, nasprotno, položaj še bolj zapletajo, ker ljudem zamegljuje položaj, jih sploh ne informira, stavki so izumetničeno sestavljeni, ker mož ne vé kaj reči.

Predpogoj v svrhu gospodarske in politične ozdravitve je:

REALISTIČNA ANALIZA:

Torej, naštejmo kateri so **GLAVNI** vzroki vseh kriz:

vsa politika Zveze komunistov Slovenije/Jugoslavije na **TEMELJIH MARXISTIČNE TEORIJE O RAZVOJU DRUŽBE**, ta se je namreč v svetovnem obsegu izkazala za nepravilno. To je fakt.

Zametki katastrofalnega socialnega položaja v letu 1988 so bili položeni že v Čebinah, ko je sedem ljudi ustanovilo komunistično partijo Slovenije. Ta partija ni zrasla na slovenskem zelniku, marveč po nalogu iz tujine.

Leninističen princip v praksi pomeni nič drugega kot neizprosno diktaturo, nasilje zoper vsem in uporabo nemoralnih sredstev, za doseg oblasti, zoper voljo ljudstva, naroda ali delavskega razreda.

Vso postopanje vodstva KPS, v mislih imam motivacije partije pri nagovarjanju predstavnikov krščanskih socialistov, Sokolov in ostalih kulturnikov za vstop v vsenarodno Osvobodilno fronto slovenskega naroda, ni bilo iskreno, ker je služilo partiji predvsem kot sredstvo z zvijačo osvojiti oblast.

TO JE SLOVENSKI NAROD RAZOČARAN PO VOJNI BRIDKO SPOZNAL:

Posledice so se demonstrirale v splošnem nezaupanju v socializem in v vodsstvo KPS oziroma KPJ.

NA TEJ OSNOVI: STRAH — DIKTATURA — ODSOTNOST morale in spoštovanja človekovega dostojanstva morajo nastati v teku desetletij tako globoke krize, kot jih slovenski narod danes v letu 1988 doživlja.

BLAGOSTANJA NI BREZ KULTURNE SVOBODE...

Vendar kaj naj stori Zveza komunistov Slovenije?

Samo ona je vstanju rešiti slovenski narod pred uničenjem, ki ga je sama povzročila s svojo pogrešno politiko. Veliko partijcev se že zaveda tega položaja, a doslej še ni spoznanje lastne nesposobnosti in odgovornosti do zgodovine prebilo do vrha. Zagotavljanje tov. Kučana ali Smoleta, čeč, potrebne so radikalne spremembe, ostajajo prazne besede, ker se vztraja na kategorični zahtevi:

Dalje na str. 2

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates
\$15 per year
\$1.25 single issue

Advertisements: 50c per agate line

Owned and published monthly by Slovenian National Federation of Canada.
Lasnik in izdajatelj Slovenska Narodna Zveza v Kanadi
646 Euclid Ave., Toronto, ON M6G 2T5
Edited by Editorial Board
Urejuje konzorcij Slovenske Države
Zastopnika:
Martin Dub
Calle 105, No. 4311
Villa Ballester, Argentina

Ludvik Jamnik
79 Watson Ave.
Toronto, ON M6S 4E2 Canada

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado \$12, za Argentino in Brazilijo po dogovoru, Anglija, Avstrija, Avstralija, Francija, Italija in druge države \$12 US. Po letalski pošti po dogovoru.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja

NADALJEVANJE S STR. 1

...VSE: PRAV VSE SE MORA RAZVIJATI V OKVIRU SZDL ZKS...

S to zahtevo uničujejo vse obete o demokraciji, svobodi, sami. Narod je seveda že davno spoznal to resnico. Kljub temu, spremeni se nič Zakaj ne?

Vsi komunisti, bi se morali žrtvovati in pripraviti pot v radikalno drugačne ekonomske in politične razmere. Najprej bi morali omogočiti zares svobodne volitve, recimo, referendum, kjer bi narod odgovoril na vprašanje:

1. Ali želiš, da Zveza komunistov Slovenije dalje sama vodi LR- Slovenijo? Ja ali ne? ...

2. Ali želiš, da vodi Slovenijo tista politična organizacija, ki bo v splošnih, tajnih in kontroliranih volitvah izvoljena? Ja ali ne? ...

Povejte, ali ne bi bil to pošten in demokratičen način rešitve? Seveda je res, da ga ni sistema na svetu, ki bi zadovoljil vse ljudi. Tudi v nekomunističnem svetu vladajo krvave diktature in ljudje umirajo od lakote. Takih razmer nihče ne želi za Slovenijo. Ampak, tudi slovenski komunisti so nastopili z obljubami, da bodo ustvarili za ves narod/razred pravično družbo za vse ljudi. Tega niso storili, zato smo vkrizah.

RESNICA JE, DA JE ČLOVEK OSEBNOST, KI NUJNO POTREBUJE ZA OBSTOJ OSEBNO, IDEOLOŠKO, POLITIČNO SVOBODO IN PRAVICO POSEDOVATI MATERIALNE DOBRINE. ČLOVEK SI MORA USTVARITI NEPRISTRANSKO PRAVOSODJE, KLIMO TOLERANCE IN OBLAST, KI JO LAHKO VSAK ČAS Odstavi, če to smatra za potrebno:

Samo v takih razmerah je demokracija, svoboda in blaginja mogoča. Zato mora ZKS realizirati zgodovinsko nalogo: sama se mora odpovedati privilegijem oblasti, za kar nima več pooblastila od naroda in delavskega razreda.

Vem, to so hude besede v uho slehernega vodilnega člana ZKS. So pa napisane odprto in pošteno v oko. Če nimam prav, naj to partija z argumenti dokaže, prepriča v odprtem dialogu vse ljudi, pa bo tudi pisec teh vrstic obmolnil, priznavajoč, da se je motil. Ali je takšen proces mogoč? Verjetno to besedilo sploh ne bo v Ljubljani objavljeno, zato pač ne pomaga vso jamranje urednikov, kdor se ne postavi "na zadnje noge", kdor ničesar ne tvega, ta tudi ničesar ne doseže. Tudi narod "božjih volekov" nima šans se na tem svetu uveljaviti.

Ves narod slovenski zre v Zvezo komunistov Slovenije v upanju, morda bodo pa le... kaj storili.

Davorin Plaz, navaden človek.

1.1.1988.

GOLI OTOK: po 40 letih je to kazensko taborisce likvidirano. Otok prevzame občina Rab, ki ga namerava uporabiti za nudisticne plaze. Kot je znano je taborisce bilo eno najbolj groznih v SFRJ. V prvi fazi je bilo namenjeno za zapornike, ki so se 1948 izrekli za Kominformo ali so bili tega osumljeni. Mucenje jetnikov je bilo silovito, vendar je 80% zapornikov nekako preživelo. Opis mucenja je opisan v mnogih knjigah in clankih. Nikjer v nobenem kazenskem zavodu ni bil sistem konfrontacije jetnikov proti svojim sotrpinom tako organiziran kot v tem taboriscu. Slika vkrcavanja jetnikov na ladjo in izkrcavanja ko morajo novi zaporniki skozi spalir spreobrnjenih kaznjencev opremljenih s koli, ki jih neusmiljeno uporabljajo je vredna Dantejevega pekla. Golemu otoku odgovarja v Sloveniji Teharje, ki je seveda bil unicevalen lager, saj je bilo likvidiranih do 90% pripornikov. Mucenja v Teharjih so bila grozna grozna in to ne samo moz in fantov nego tudi zena, deklet in celo dojenckov. Slovenska OZNA in partizani tam uporabljeni se nimajo kaj sramovati pred SS in Auschwitzom.

Gospa Ema Kesler je izpolnila 80 let

Kdo je ne pozna, zlasti slovenski izseljenci v Argentini, ljubljanci, ki so poznali avtomatični bufet Rio v Schellenburgovi ulici, domobranci, ki so med državljansko vojsko bili njeni stalni gostje, med ostalimi člani slovenske skupnosti v Argentini pa gotovo ni nikogar, ki je ne bi kdaj srečal in videl na kaki slovenski prireditvi.

Gospda Ema se je rodila v Borovnici 20. oktobra 1907, in je bila osma od desetih otrok. Že kot 14-letna je delovala v Prosvetni organizaciji v rojstni Borovnici kot Orlica, z malimi vlogami pri odrskih nastopih, pri dekliškem tamburaškem zboru. Po končanem Krištofovem trgovskem tečaju je takoj dobila zaposlitev v borovniškem lesnem podjetju Petrič, obenem pa učila Orlice telovadbe in nastopala že v važnejših vlogah na odru. Organizirala je gospodinjiski kuharski tečaj, v Ljubljani obiskovala Olipovo dramsko šolo in različne telovadne tečaje. Že stalno naseljena v Ljubljani, se je pri svaku Šmucu izučila fotografiranja, delovala pri Ligi krščanskih žena in mater, bila predsednica Elizabetine dobrotelne organizacije pri frančiškanih, sodelovala pri zimski pomoči, v damskem komiteju za pomoč slovenskim pregnancem v Srbijo in internirancem na Rabu. Pod italijansko okupacijo je mnogim dosegla dovoljenje za obisk zapornikov in mnoge tudi rešila iz internacije - med temi sta bila tudi oba sinova pesnika Otona Župančiča. Takoj po 3. maju 1945 se je v družbi generala Leona Rupnika umaknila v Millstadt na Koroško. Med izročanjem domobrancev - takrat je bila v zasebni službi v Sachsenburgu -, so tudi gospo Emo prišli iskat, da bi jo z drugimi slovenskimi begunci vrnilo Titu, je krajevni župnik č. Ludvik Jank dosegel, da jo je občina imenovala za občanko in jo na ta način rešila pred izročitvijo. S pomočjo carta d'identita ljubljanske province je bila prepeljana v Italijo in je po dolgem romanju skozi taborišča v Bologni, Ferrari, Cirovale končno obstala v Riccione. Tu se je takoj vrgla v delo, kjerkoli je bilo potrebno. Leta 1948 je preko prehodnega taborišča v Fallingbostelu na Spodnjem Saškem v Nemčiji bila vkrcana na begunsko ladjo in prišla v Argentino.

Že po nekaj mescih bivanja v Argentini je pomagala pripraviti z begunskimi odrskimi igralci Jalново dramo "Dom", ki so jo v korist Duhovnega življenja izvedli v zavodu San Jose. Nato je delovala pri Slovenskem izseljenskem odru, pozneje pri Slovenskem odru. Ob ustanovitvi Slomškovega doma v Ramos Mejiji se je takoj vrgla v delo za tamkajšnjo slovensko begunsko skupnost, predvsem z organiziranjem in izvedbo najrazličnejših gledaliških in telovadnih prireditev; o nekaterih njenih odrskih nastopih je poročala tudi tukajšnja televizija. Že po nekaj mescih je v Ramos Mejiji sodelovala pri ustanovitvi in vodstvu restavracije in gostišča za slovenske begunce (znana "Ilirija"). Bila je tudi več let delavna odbornica Slomškovega doma.

Že doma se je udeleževala v politiki. Takoj po Slovenski izjavi jeseni leta 1943, se je pridružila nastajajočemu Slovenskemu državnemu gibanju, oz. ideji samostojne slovenske države, ki jo je širil in branil - bila je namreč vrhunskim-slovenskim politikom v emigraciji, še do nedavnega neprijetna in nadležna - tudi njen brat, rajni prof. Jože Kesler. Ob rojstvu prvega samostojno slovensko državo zagovarjajočega glasila v Argentini - Slovenska pot -, je od vsega početka postala njegova razširjavalka med Slovenci v Argentini. Prav tako je bila tudi vse od začetkov torontske Slovenske Države njena sodelavka, in je še danes zlasti v svojem okolišču okrog Slomškovega doma. Zadnja tri leta aktivno sodeluje pri avstralski Slovenski akciji, ki ima isti cilj kot SDG.

Za vse to in še za mnogovrstno drugo delo je gospa Ema bila počaščena z različnimi prireditvami njej na čast in je v priznanje prejela od Slovenskega gledališča Krpanovo plaketo.

Emal! To je le nekaj skromnih vrstic, ki še zdaleč ne obsežejo vsega, kar si med slovenskimi rojaki storila za ohranitev slovenske zavesti in za zmago ideje svobodne slovenske države. Konzorcij in uredniški odbor Ti iz srca želita, da bi Te dobri Bog še dolgo ohranil zdravo in vedno pripravljeno z dosedanjim navdušenjem nadaljevati svoje bogato delo med slovensko skupnostjo.

Prip. urednika: V SKUP-u, glasilu izobražencev v Melbourne, Avstralija, je ponatiskanih večje število člankov sodobne jugoslovanske stvarnosti. Med drugimi zanimivostmi nas ne preseneča novica, da je VI. Dedijer prepustil svoj zgodovinski arhiv ljubljanski Narodni in vseučiliški knjižnici. Značilna je zgodovinarjeva izjava ob predaji, ko je med drugim rekel: "Vsa sreča, da imamo v državi ta kotic, ki se imenuje Slovenija in kjer kulturno tradicijo izredno spoštujejo". Njegova odločitev je bržkone zaupanje, da zgodovinski akti ne bodo izginili, kakor je bilo to v primeru Hebranga", po Titu hrvaškega šovinista in separatista."

† **Janez Golob.** V 63. letu starosti je umrl v Villa Ballester med slovenskimi zdomci priljubljeni rojak g. Janez Golob, po rodu Ljubljčan. Soprogi ge. Saši roj. Hartman, bratu Marjanu in sorodnikom naše sožalje.

Bog Vas živi, jubilanti! S. D. se pridružuje čestitkam vseh Slovencev po svetu naslednjim: 60. letniku Anatolu Fabjančiču iz Mendoze, 60. letniku Janezu Šušteršiču iz Hurlingham, 70. letniku Francu Švigelju iz San Justa, 70. letniku Antonu Bodnarju iz Villa Ballester in 80. letniku V. Gričarju v Rožmanovem domu..

Za 75 rojstnidan dr. Mateju Poštovanu

V tržaški Mladiki št. 8 beremo, da je v preteklem septembru obhajal 75 letnico poznani kulturni in politični delavec v Trstu, dr. Matej Poštovan. Njegovi prijatelji in klubski sočlani, raztreseni po širnem svetu se, čeprav pozno, pridružujemo voščilom in dobrim željam Slovencev iz Trsta ter mu kličemo: Matjaž, še na mnoga leta!

Promocija na otawski univerzi

Z izrednim veseljem sem sprejel na znanje novico, da je bil moj dolgoletni prijatelj in naš slovenski rojak dr. Srečko Pregelj, psihiater, na dan 1. decembra 1987 promoviran zakliničnega asistenta profesorja na oddelku za psihiatrijo medicinske fakultete na otawski univerzi.

Dr. Srečko Pregelj je to promocijo dosegel zaradi svojega skoro desetletnega kliničnega dela na zunanem oddelku Royal Ottawa Hospital in zaradi njegovega raziskovalnega delovanja na področju psihiatričnih problemov duševno zaostalih, shizofreničnih in drugih duševno prizadetih oseb. V decembrski številki poklicne revije "Psychiatric Clinics of North America" (1986) je objavil svojo študijo o psihiatričnih pogledih na ugotavljanje kompetentnosti duševno zaostalih oseb. Ta študija je bila posledica njegovega doprinosa k priznanju legalne kompetentnosti Justina Clarka - prvega primera v Kanadi - ki je po prizadevanju dr. S. Preglja v novembru l. 1982 lahko zapustil zavod za duševno zaostale Rideau Regional Center v Smith Falls, Ont., se sam odločati glede svoje bodočnosti, se preseliti v Ottawa, izbrati svojo nadaljno izobrazbo in izbrati svoje skrbnike, ki jih še potrebuje zaradi svojih mnogih prizadetosti.

Ker sem sam delal v umobolnici nad 17 let, vem koliko potrpljenja, razumevanja in gole človeške ljubezni je potrebno, da se lahko zabeleži majhen uspeh pri skrbi za umobolne ali duševno zaostale. Dr. Pregelj ima vsega tega v izobilju, zato lahko beleži tudi uspehe.

Dragi Srečko, iskrene častitke od vseh nas Tvojih prijateljev in znancev in prepričan sem, tudi od ostalih Slovencev, ki bodo brali te vrstice, k Tvoji promociji in uspehom na področju psihiatrije.

Silno bom vesel, če se boš kdaj oglasil v Kanadski Domovini in iz svojega področja za naše bralce napisal kak članek v boljše razumevanje problemov, ki jih duševno zaostali in umobolni vsak dan srečujejo.

Še enkrat iskrene častitke in Bog Te živi!

Otmar Mauser

MOZAIK MNOGOKULTURNOSTI

The Secretary of State of Canada

Le Secrétaire d'État du Canada

The Honourable
David Crombie

Dear fellow Canadians,

I am pleased to introduce a Bill which, upon passage, will become the world's first national *Multiculturalism Act*. It contains the government's new policy respecting multiculturalism, an essential component of our Canadian identity. In the spirit of the Constitution and in accordance with the provisions of the *Canadian Charter of Rights and Freedoms*, the proposed Act will entrench in law a policy that speaks to the whole of our society. Its intention is to strengthen our unity, reinforce our identity, improve our economic prospects and give recognition to historical and contemporary realities. As well, the Bill provides for a new government-wide commitment to the principles and policy objectives of multiculturalism.

Multiculturalism has long been fundamental to the Canadian approach to nation-building, and today we enjoy the benefits of life in a diverse society because of our commitment to the maintenance of different heritages and our respect for all origins. Enactment of this historic Bill will help to satisfy a long-standing yearning on the part of millions of citizens—whose origins can be traced to every part of the globe—to be recognized as equal partners in Canadian Society.

Canadians are coming to realize that substantial social, economic and cultural benefits will flow from a strengthened commitment to multiculturalism. This background paper is intended to help Canadians understand the origins and purpose of the proposed *Canadian Multiculturalism Act*, and I urge everyone to read it and to study the text of the Bill, because multiculturalism enriches us all.

David Crombie

Dne 1. decembra 1987 ja kanadski državni tajnik in minister orgovoren za mnogokulturnost, Hon. David Crombi, predložil parlamentu v debato in glasovanje tkzv. Bill C-93, ki naj bi zagotovil ustavne svoboščine vsem Kanadčanom katerega koli izvora, ki bodo tem zagotovile prosto izbiro ohranjanja in deliti svojo mnogokulturno dediščino in enako možnost sodelovanja v kanadski družbi.

Predloženi zakon naj bi uzakonil in okrepil kanadsko enotnost in identiteto, zboljšal gospodarske možnosti, dal priznanje kanadski kulturni stvarnosti ter tako dal podlago kanadski družbi v 21. stoletju.

Ta predlog je javno priznanje kanadskih oblasti, da v Kanadi obstoja poleg "ustavnih narodnosti Francozov

in Angležev", ki jim je po ustavi zagotovljena dvojezičnost pri državnem poslovanju, še tretja skupina, po številu skoraj tretjinska, katero hoče ta zakon priznati za enakega partnerja v kanadski družbi.

Kritik tega zakona Lewis Chan, tajnik Kanadsko-Etnokulturnega Sveta, ki je zahteval samostojno ministertvo za mnogokulturnost, je govoril v imenu 36 narodnosti, kar pa še ne predstavlja vseh narodnosti v Kanadi.

Dasi je večina pravic bila zaščiteni že v Canadian Human Rights Aktu, ki ščiti Kanadčane proti diskriminaciji na osnovi narodnosti, etnične proti diskriminaciji na osnovi narodnosti, etničnega izvora, barve in vere, kakor še tudi v treh drugih Aktih, je oblast čutila, da je za zaščito teh pravic potrebno ustanoviti posebno tajništvo ministerstva za državne posle, ki naj bi bilo odgovorno in odgovarjalo parlamentu za opravo tega dela: Kanadski Mnogokulturni Akt.

Omembe vredno je, da je uradno stališče mnogokulturnosti v Kanadi pravo nasprotje gledanja na narodnostne probleme oblasti v Združenih državah. Tam prevladuje načelo tkzv. "melting pot-a", topilnega lonca, po katerem naj bi se vse različne narodnosti in jeziki čimprej stopili v enega. To načelo je dosedaj kolikor toliko uspešno delovalo. Prihaja pa v težave zlasti ob močnem prirastku kubanskih in meksikanskih priseljencev. Zato tudi že v Z.D., po zgledu Kanade, začnajo govoriti o mnogokulturnosti.

Za nas kanadske Slovence, ki nam tukajšnja država dopušča vso svobodo kulture: jezika, slovenskih šol, udruženj, društev, (in praznovanje Božiča!) so te pravice dragocene, če pomislimo, da se morajo Slovenci v kulturni Evropi za take osnovne pravice na moč boriti, ko jim n.pr. Avstrija na Koroškem vsiljuje "pedagoške modele" (apartheit) in jugoslovanska zvezna vlada "jezikovna jedra".

Taki ostanki preminulega imperijalizma pač nimajo mesta v 21. stoletju, ki naj bi prineslo strpnost, mir in sožitje med vsemi narodi sveta.

POPRAVEK

V oktoberski številki Slovenske Države je na tretji strani v prvem stolpcu na vrhu bilo objavljeno poročilo o romanju Slovencev v Midland.

Za poročilom je neopazno izostal naslov: Govor g. S. Pleškota. Ker bi bralec pri hitrem branju tega poročila mogoče lahko prišel do napačnega zaključka, da je ta govor bil pridiga Prezvzišenega torontskega nadškofa dr. Alojzija Ambrožiča, želimo to delno nejasnost na tem mestu popraviti.

Objavljeni govor na tretji strani SD je imel g. Stane Pleško, pri Križu (kar je razvidno tudi iz govora). Prezvzišeni nadškof je pa imel zelo pomembno pridigo o odpusčanju med službo božjo popoldne v cerkvi.

Prav tako je v nov. številki, str. 4, spodaj izostalo ime: dr. R. Čuješ v poročilu: Razvoj katoliškega družabnega nauka v Sev. Ameriki. Nesporazumevanje obžalujemo! Urednik

Kanadski ministerski predsednik Brian Mulroney in predsednik Združenih držav Ronald Reagan sta 2. januarja 88 podpisala zgodovinski "sporazum o prostem trgovanju" med obema deželama. Po tem sporazumu, ki ga morata še ratificirati kanadski parlament in ameriški senat, bodo obe deželi v bodoče med seboj trgovali brez carin. Trdijo, da so zgledi za odobritev sporazuma dobri.

Statistika o gradnjah stanovanj v Sloveniji za leto 1987: novih stanovanj je bilo zgrajenih 4995 v družbenem sektorju in 7819 v zasebnem sektorju. Stevilo po odstotkih odgovarja nekako dobri 50% stanovanj (in his) ki se grade v razvitih državah. Kar je bolj negativno je površina teh stanovanj: v družbenem sektorju so velika od 46 do 60 kvadratnih metrov v zasebnem pa povprečno 90 metrov.

POVRACILO DRŽAVNEGA DOLGA: inozemskim upnikom se ne placujejo niti obresti. Odkar si je Beograd prilastil vse devize, je eksport v krizi, ker tovarne ne dobijo deviz za reprodukcijski material. Na udar so končno prisli devizni računi. Javno se ze govori, da se jim ne bodo priznali tečajne rezlike. Glavnico pa se namerava spremeniti v državne obveznice.

APARTHEID NA KOROŠKEM

Ponatis po "Nedelji" cerkvenem listu
krške škofije, dne 27. decembra 198 .

Demonstracija Slovencev na Dunaju — V soboto, 19. decembra 1987, je na Dunaju več tisoč koroških Slovencev in njihovih avstrijskih prijateljev demonstriralo proti sklepu vodilnih avstrijskih strank v zvezi z dvojezično šolo na Koroškem. Nad tisoč koroških Slovencev se je iz Celovca peljalo na Dunaj s posebnim vlakom. Na Dunaju se je protestni sprevod pomikal od Opere po Kärntner StraÙe in potem naprej do urada zveznega kanclerja. Na protestnem shodu pred uradom zveznega kanclerja so spregovorili dr. Erika Weinzierl, dr. Hermann Langbein in duhovnik Pep Marketz. Marketz je citiral tudi filipinskega kardinala Jaimeja Sina: „Politični jetnik pogosto ohrani svojo notranjo svobodo. Človek pa, ki je oropan svoje kulture, zgubi več kakor le svoje imetje ali svoje državljanske pravice. Zgubi namreč značilne lastnosti svoje človeškosti. Človek, ki mu je prepovedano izražati se v jeziku in simbolih svoje kulture, je veliko revnejši kakor berač in jetnik. Kajti človek zgubi razumevanje za smisel svojega življenja, če mu prepovemo, da bi častil svojega Stvarnika s pesmimi in obredi svoje kulture. In človeštvo začne iti rakovo pot, če mu ne dovolimo, da bi svoje estetske izkušnje izražalo v umetnosti in literaturi svoje kulture.“

Slovenski visokošolci na Dunaju in Gradcu, ki so organizirali to demonstracijo na Dunaju dne 19. decembra 1987 so se pismeno obrnili na SLOVENCE PO CELEM SVETU, naj jim v tej borbi za pravice slovenskega jezika na Koroškem priskočijo na pomoč. Gre namreč za uvedbo novega zakona na Koroškem dvojezičnem ozemlju, katerega pripravljajo vse tri politične stranke, po katerem bi se uvedel v šole na Koroškem t. i. pedagoški model, ki načrtuje ločevanje učencev po narodnostni pripadnosti. Konkretno bi to pomenilo, da bi razred, v katerem je pripravljeno k slovenskemu pouku sedem učencev, delili v slovenskega in nemškega. Če bodo politiki, v pričakovanju na skorajšnje volitve na Koroškem to uzakonili, "ne bo trajalo več kot dva rodova in "slovenski problem" bo rešen, - ker nas ne bo več!" pišejo podpisani štirje akademiki, dva iz Gradca, dva iz Dunaja.

Zato prosijo in pozivajo Slovence v svetu v imenu slovenstva naj bi njihove napore podprli. Konkretno bi Slovenci lahko pomagali z pošiljanjem memoranda na avstrijske ambasade po svetu, zlasti v Združenih državah in Kanadi in organizirali deputacije ali demonstracije pred temi ambasadami. Tako bi za krivično ravnanje s Slovenci lahko zvedeli tudi v tujini, zlasti če bi časopisi o tem pisali. Proti tej nameravani zakonodaji so protestirali tudi slovenski škofje pod vodstvom metropolita nadškofa dr. Šuštarja. Nismo pa zasledili v časopisju kakih posebnih podvigov v ta namen od jugoslovanskih oblastnikov, ki jim je reševanje jugoslovanskih gospodarskih problemov prva skrb. Zato, kot že v preteklosti, omejujejo svojo "pomoč" na obljube in vzpodbudne nasvete, naj si Korošci sami priborijo svoje narodne pravice. Problem tisočih jugoslovanskih gastarbajterjev v Avstriji pa seveda tudi igra pri tem vlogu.

**SLOVENCİ PO SVETU: PRISLUHNI MO SOS KLİCU
NAŠİH BRATOV İZ KOROTANA!**

Peter Urbanc (phone 416-447-4332)
1 Daleberry Place
Don Mills Ont
M3B 2A5 Canada

Date: Dec 30, 1987

To the Ambassador
Republic of Austria
Ottawa

Yours Excellency-,

In November this year on the advise of 3 political parties in Land Kaernten Austrian Government decided to remodel the minority schools in Sued-Kaernten. Pupils who will in future still have courage to register for partially Slovenian education in elementary school will be separated from other pupils in separate classes or even schools. The comparison with South-African apartheid is not without value.

The best comment I read is Salzburger Nachrichten Nov 20,87 "Kontakte mit Slovenen unerwünscht - contacts with Slovenes are not welcome."

Please convey to proper Austrian authorities the protest of Slovenian organizations I represent and my own. My origin is Austrian of Slovenian extraction.

Dr. Peter Urbanc
Secretary of Slovenian National Committee
Secretary of Slovenian Democratic party

LEV DETELA

**dobitnik velike nagrade celovške
Mohorjeve založbe**

Leta 1984 je celovška Mohorjeva založba razpisala nagradni natečaj za biografski roman o kakšni znameniti osebnosti iz koroške slovenske zgodovine. Dobitnik nagrade celovške Mohorjeve založbe v znesku 250000 avstrijskih šilingov je na Dunaju živeči pisatelj in kritik Lev Detela. Njegov roman "Stiska in sijaj slovenskega kneza" pripoveduje o staroslovenskem karantanskem knezu Borutu, ki je kot zadnji slovenski vladar pripadal še staremu poganskemu svetu. Lev Detela v romanu, ki ga je zdaj nagradila celovška Mohorjeva založba, na napet način pripoveduje o enem najbolj zanimivih obdobjih stare slovenske in evropske zgodovine. V obliki zgodovinskega romana razčlenjuje tudi za Slovence usodno prevrednotenje vrednot, šeg in običajev v času pokristjanjevanja Slovencev in drugih narodov. Iz Salzburga pri-

hajajo, kot sporoča Lev Detela v romanu Stiska in sijaj slovenskega kneza, že nekaj časa skupine krščanskih misijonarjev med Slovence, vendar se jim med temi upirajo predvsem tisti, ki so zaradi svoje službe in zavezanosti poganskim božanstvom in starim rodovnim izročilom kakorkoli privilegirani. V obrazložitvi in sporočilu celovške Mohorjeve založbe o nagrajenem romanu Leva Detela je med drugim rečeno, "da je osrednja oseba pričujočega dela staroslovenski knez Borut, h kateremu pridejo trije očitno irski misijonarji iz Salzburga, da bi ga spreobrnili h krščanstvu. Knez se sicer brani novega nauka, vendar v tem ni pravega prepričanja, temveč bolj ali manj samo še tradicija. Vendar pa knez krščanstva ne zavrača fanatično - in njegova roka tudi varuje misijonarje pred napadi domačih poganskih žrečev, kakršen je v tej pripovedi Bistroid. Misijon pa bi se kljub temu končal nesrečno, če Karantanije ne bi napadli Obri. V stiski

je Borut prisiljen poklicati na pomoč Bavarca. Ti Obre potolčejo, vendar v zamenjavo zahtevajo pravico za svobodno delovanje misijonarjev. Borut pošlje bavarški dvor svojega sina Gorazda in nečaka Hotimirja. To se zgodi leta 743, in to leto je tudi konec polne državne neodvisnosti Slovencev. "V obrazložitvi romana ugotavlja lektor celovške Mohorjeve založbe Vinko Ošlak, da je "roman napisan preprosto, pregledno in ves čas zanimivo. Pisateljevemu jeziku bo lahko sledil vsakdo, tudi če nima predznanja o obravnavanem predmetu, pa tudi če ni vajen težjega literarnega sloga". Zanimivost novega Detelovega dela je tudi v tem, da je osnovno zgodovinsko sporočilo o knezu Borutu uokvirjeno v fiktivni pogovor teh današnjih slovenskih študentov o aktualnih koroških in splošno-slovenskih kulturnopolitičnih in narodnih problemih. Nagrajeno delo Leva Detela bo izšlo pri celovški Mohorjevi založbi tudi v knjižni obliki.

KAREL MAUSER

**Zdovski pisatelj končno tudi
v domovini upoštevan**

Lansko jesen se je v dneh od 29. do 31. okt. 1987 v Celovcu vršil simpozij slavistov celovške in ljubljanske univerze. V teku tega srečanja je med drugimi predavatelji nastopila tudi ga. Helga Glušič, profesorica na slavističnem oddelku ljubljanske univerze. Za temo svojega predavanja je izbrala dela zdemskega pisatelja Karla Mauserja, posebej njegovo trilogijo "Ljudje pod bičem". S svojim predavanjem in analizo Mauserjeve trilogije je vse poslušalce presenetila, zlasti koroške udeležence simpozija.

Pokojni pisatelj Mauser je bil na Koroškem tamkajšnjim Slovencem dobro poznan, saj je prva tri leta svojega begunstva preživel v špitalskem taborišču, kjer je veliko napisal za koroške Slovence in tako znatno podprl kulturno prizadevanje slovenske koroške manjšine in napore pri obnovi knjižne družbe sv. Mohorja v Celovcu.

Profesorica Helga Glušič se je za pisanje Karla Mauserja verjetno pričela zanimati v času, ko je gostovala dve leti kot predavateljica na znani univerzi tu v Združenih državah. Da mu je sedaj posvetila celoten študij in ga na celovškem simpoziju v svojem predavanju obravnavala, je presenetilo tudi mene. Na žalost nimam teksta njegovega predavanja, da bi o tem lahko kaj več napisal. Znano pa mi je, da so v ljubljanski univerzitetni knjižnici vse Mauserjeve knjige (to mi je potrdil tudi dr. Zdenko Roter, profesor sociologije na isti univerzi, s katerim sem imel priliko telefonično govoriti v času njegovega obiska v Clevelandu), medtem ko jih na domačem knjižnem trgu ni mogoče dobiti.

Za mene je bila vesela novica (saj je bilo 21. jan. letos 11 let, odkar smo ga položili v tujo zemljo k večnemu počitku), da se je sedaj na univerzitetni ravni obravnavalo njegovo literarno delo. Med nami v svetu je kot pisatelj ostal priznan in cenjen. Po dolgih letih si je s svojo besedo utrl pot tudi v rodno domovino. Upajmo, da bodo njegove knjige iz ljubljanske univerzitetne knjižnice našle pot tudi na domači knjižni trg in njegovo kleno besedo posredovale Slovencem v domovini. Z njegovo preprosto in jasno besedo se lahko samo obožati. Otmar Mauser

ŽUPNIJSKA HRANILNICA in POSOJILNICA "SLOVENIJA"

Vam nudi razne finančne usluge: Posojila za hiše, avtomobile, potovanja, študij itd. Vaši prihranki pa se obrestujejo po najvišji možni stopnji.

POSLUŽITE SE NAŠE SLOVENSKE FINANČNE USTANOVE!

URADNE URE

na 618 Manning Ave. Toronto Tel.: 531-8475

Torek — sredo 10 a.m. — 3 p.m.
Četrtek — petek 10 a.m. — 8 p.m.
Sobota 10 a.m. — 1 p.m.

na 739 Brown's Line, Toronto Tel.: 255-1742

Torek — sredo 10 a.m. — 3 p.m.
Četrtek — petek 12 pm. — 8 p.m.
Sobota 10 a.m. — 1 p.m.

v Hamiltonu pri sv. Gregoriju Velikem Tel.: 561-9952
Vsak petek od 4h do 8h zvečer.

HAMILTON

Sobota 10am - 1pm

Dragi rojaki, potujete v Evropo?

Na pragu domovine, v središču stare Gorice na lepem drevoredu Corso Italija, vas pričakujemo v PALACE HOTELU, najboljšem hotelu v mestu: 75 sob s kopalnico, telefonom, radijskim sprejemnikom, barvno televizijo, mini-barom, klimatizacijo. Najmodernejši komfort po zelo ugodnih cenah: enoposteljna soba \$28.00, dvoposteljna soba \$39.00. Cenjenim gostom so na razpolago hale, konferenčna dvorana, parkirni prostor in hotelska restavracija v začasno ločenem poslovanju. V PALACE HOTELU bo poskrbljeno za vaš čimprijetnejše počutje, dobrodošlico pa vam bo osebno izrekel rojak Vinko LEVSTIK:

DOBRODOŠLI!

PH-PALACE HOTEL, Corso Italiana 63

34 170 Gorizia-Gorica, Italy; Tel.: 0481-82166; Telex 461154 PAL GO I